

بررسی هویت دینی و ملی جوانان کشتی‌گیر و فوتبالیست شهر تهران

❖ دکتر محمود گودرزی؛ دانشیار دانشگاه تهران
❖ دکتر ابوالفضل فراهانی؛ استاد دانشگاه پیام نور تهران
❖ ❖ ❖ ابراهیم علیدوست قهفرخی؛ دانشجوی دوره دکتری دانشگاه تهران*
❖ ❖ ❖ امین جلال‌منش؛ کارشناس ارشد تربیت بدنی دانشگاه پیام نور

چکیده:

هویت را مجموعه عناصری از شخصیت فرد تعریف کرده‌اند که به وی امکان می‌دهد موضع خود را نسبت به جهان و دیگران مشخص کند. فرد صاحب هویت که تصویری خاص و روشن از خود و جامعه و جهان داشته باشد، در واقع معیار درونی نیز دارد. هدف از این پژوهش عبارت است از بررسی هویت دینی و ملی ورزشکاران جوان و برگزیده شهر تهران. بدین منظور از بین تمامی ورزشکاران جوان رشته‌های کشتی (انفرادی) و فوتبال (گروهی) شهر تهران (۱۷ تا ۲۱ سال) که در مسابقات جوانان سال ۱۳۸۶ شرکت کرده بودند به روش تصادفی ۲۵۰ ورزشکار فوتبالیست و ۱۶۰ کشتی‌گیر انتخاب شدند که در نهایت پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های مخدوش، کار تجزیه و تحلیل داده‌ها بر روی ۲۳۷ پرسشنامه ورزشکاران فوتبالیست و ۱۲۹ پرسشنامه کشتی‌گیران انجام شد. این پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی و ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق ساخته بود که مؤلفه‌های پایبندی نظری و پایبندی عملی نمونه‌های آماری را در دو بعد هویت دینی و ملی ارزیابی می‌نماید. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون‌های آماری t انجام شد و در نهایت نتایج پژوهش نشان داد وضعیت پایبندی نظری (۲/۹۷±۰/۶۵) و عملی (۲/۷۳±۰/۴۹) به هویت دینی در کشتی‌گیران جوان شهر تهران در سطح اطمینان ۹۹٪ کمتر از متوسط و این میزان در پایبندی نظری (۱/۸۶±۰/۴۰) و عملی (۱/۶۶±۰/۶۷) به هویت ملی در حد ضعیف است. همچنین، میانگین پایبندی نظری (۲/۹۲±۰/۴۸) و عملی (۲/۶۶±۰/۵۲) به هویت دینی در ورزشکاران جوان رشته فوتبال با سطح خطای ۰/۰۱ کمتر از متوسط و پایبندی نظری (۱/۸۵±۰/۴۲) و عملی (۱/۴۲±۰/۵۷) به هویت ملی در حد ضعیف بود. در مقایسه میانگین هر یک از مؤلفه‌ها در دو گروه نمونه نیز، به جز مؤلفه پایبندی عملی به هویت ملی (p=۰/۰۴)، در سایر مؤلفه‌ها تفاوت معناداری بین ورزشکاران دو گروه مشاهده نشد. از آنجا که کشتی و فوتبال جزو ورزش‌های پرمخاطب و تأثیرگذارند و سهم بسزایی از ورزش کشور را به خود اختصاص می‌دهند، لازم است مسئولان امر علاوه بر توسعه زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی برای ارتقای مدال‌آوری آن‌ها، به نقش مؤثر آن‌ها در شکل‌گیری هویت و شخصیت افراد به ویژه جوانان نیز توجه بیشتری معطوف نمایند.

واژگان کلیدی: جوانان، کشتی‌گیر، فوتبالیست، هویت دینی، هویت ملی

* E. mail: E_Alidoust@yahoo.Com

مقدمه

مسابقات ورزشی یکی از ابزارهای بسیار جذاب و مورد اقبال چشمگیر جوانان و نوجوانان است و آثار زیادی در بالندگی روحی و ارضای نیازها و تمایلات طبیعی و رشد و ارتقای استعدادها و ورزشی و جسمانی آنان دارد (۶). ورزش پدیده‌ای اجتماعی و بستر مناسبی برای شکل‌گیری هویت جوانان است. ورزش علاوه بر آنکه ابزاری برای غنی‌سازی اوقات فراغت نوجوانان و جوانان محسوب می‌شود و جنبه تفریحی دارد، زمینه‌ساز شکل‌گیری شخصیت و الگودهی مناسب است (۵).

در جهان امروز، ورزش علاوه بر تمام منافع‌های فردی، به ابزاری سیاسی - اقتصادی در دست سردمداران سیاسی کشورها نیز تبدیل شده است، به‌خصوص که جوانان مخاطبان اصلی ورزش محسوب می‌شوند. از این رو، پرداختن به ورزش و نگر داشتن آن در بستر ارتقای اجتماعی فرد در جامعه اهمیت مضاعفی می‌یابد. در میان این گستره عظیم ورزشی، ورزش‌هایی تأثیرگذارترند که در مقطعی از زمان و مکان اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کنند (۱۲).

هویت مجموعه‌ای از علایم آثار مادی، زیستی، جامدی، و فرهنگی درونی است که موجب شناسایی فرد از فرد، گروه از گروه، یا اهمیتی از اهمیت دیگر می‌شود. در تقسیم‌بندی، هویت را به هویت فردی (فرد)، هویت گروهی، و هویت ملی تقسیم می‌کنند. هویت را در مقیاس فردی به هویت خونی، هویت خاکی، و هویت فرهنگی تقسیم می‌کنند. هویت دینی بخشی از هویت فرهنگی است. این عناصر سه‌گانه هویت جنبه دهشی یا محولی دارند که به فرد

تحمیل می‌شوند (۸).

در تعبیری، هویت را مجموعه عناصری از شخصیت فرد تعریف کرده‌اند که به وی امکان می‌دهد موضع خود را نسبت به جهان و دیگران مشخص کند. فرد صاحب هویت که تصویری خاص و روشن از خود و جامعه و جهان داشته باشد، در واقع معیار درونی نیز دارد. در این صورت هویت نیافتگی برابر است با نبود معیار و نداشتن موضعی معین نسبت به وقایع اطراف. هویت فردی بیشتر با احساس تمایز و استقلال شخصی «من» در مقابل «دیگری» تعریف می‌شود. هویت جمعی نیز حوزه‌ای از حیات اجتماعی است که فرد خود را با ضمیر «ما» متعلق و منتسب می‌داند و از «دیگران» متمایز می‌شود (۱۱).

در تعریف عملیاتی می‌توان گفت هویت دارای دو عنصر وابستگی عاطفی و تعهد یا به عبارت دیگر «پابندی نظری و پابندی عملی» است. عوامل مختلفی بر دو عنصر اساسی هویت تأثیرگذارند که در این زمینه دانشمندان مختلفی از جمله ماکس وبر، جرج هربرت مید، پارسونز، و پیتز برگر به نظریه‌پردازی پرداخته‌اند (۱).

طبق نظر روان‌شناسان، نوجوانی دوره انتقال از کودکی به بزرگسالی است و دوره جوانی دوره انسجام هویت و متصل به زندگی بزرگسالی است (۳). در دوره نوجوانی، نوجوان در پی دستیابی به مجموعه‌ای از ارزش‌ها و کسب هویت شخصی است که بخش اعظم آن هویت اجتماعی است (۴). عوامل بسیاری در شکل‌گیری و انسجام هویت نقش دارند. از بین مجموعه تأثیر همسالان، خانواده و مربیان هم‌الگو و هم عوامل معتبری محسوب می‌شوند

کردند و دریافتند هویت یابی یک هوادار با یک سازمان (باشگاه) به ۷ عامل وابسته است: تیم، مربی، جامعه، دانشگاه، بازیکنان، سطح رقابت، و رشته ورزشی. با این حال، هر یک از این عوامل مسائل متفاوتی را در پی دارند. عوامل مربوط به سازمان (تیم، مربی، و بازیکنان) از عوامل بیرونی سازمان (جامعه و دانشگاه) و عوامل اختصاصی مربوط به تیم (سطح رقابت و رشته ورزشی) متمایزند (۱۹).

هیر^۳ (۲۰۰۵) در پژوهش خود با عنوان «هویت درون گروهی و برون گروهی در تیم‌های ورزشی»، بر اساس یافته‌های روان‌شناسی اجتماعی در توضیح هویت افراد به وسیله تیم ورزشی، ساختارهای مختلف هویت گروهی را تبیین کرد. وی ۶ عامل را مطرح کرد که تصور می‌شود در دستیابی به هویت گروهی نقش داشته باشند: ارزیابی عمومی، ارزیابی خصوصی، رابطه با خود، حس وابستگی، درگیری رفتاری، و آگاهی و شناخت. هیر چنین استدلال می‌کند که با بررسی هویت گروهی به عنوان ساختار تک‌بعدی، به علت روابط پیچیده بین هویت‌های گروهی مختلف، احتمالاً محققان اطلاعات مهمی را از دست خواهند داد. بنابراین، برای به دست آوردن جزئیات مورد نظر، ابزاری چندبعدی نیاز است (۱۵).

ورزش با تمام ابعاد فرهنگی و اجتماعی و جسمانی آن به عنوان یک رکن، نقش بسزایی در غنی‌سازی اوقات فراغت و برقراری نظام ارتباطات گسترده‌تر و ارضای نیازهای هیجانی جوان در قالب ارزش‌های دینی و ملی و از همه مهم‌تر قابلیت

که اهمیت خاص دارند (۷). هرچه هویت گروهی قوی‌تر باشد، افراد بیشتر تمایل دارند برای نمایش سطوح بالای مشارکت اجتماعی و درگیری حسی با گروه، خودشان را از طریق عضویتشان در گروه معرفی کنند (۲۰).

اگرچه در زمینه جوانان و هویت، تحقیقات جداگانه و بسیاری انجام شده و از جنبه‌های مختلف به این موضوع پرداخته شده، ولی تاکنون تحقیقی با زمینه ورزشی و با رویکرد ارتباط بین ورزش و هویت انجام نشده است. احمدی (۱۳۸۶) در بررسی آثار نتایج تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۲۰۰۶ بر هویت ملی شهروندان، چنین نتیجه‌گیری کرد که حضور در مسابقات و میادین مهم ورزشی بر هویت ملی تأثیر دارد و به دلیل تأثیر مطلوبی که بر نظام اجتماعی کشور می‌گذارد، لازم است با توجه بیشتر و سرمایه‌گذاری مناسب در ورزش، زمینه حضور موفق ورزشکاران در رقابت‌های مهم بین‌المللی را فراهم آورد (۲).

چن^۱ (۲۰۰۷) در پژوهش خود نتیجه‌گیری کرد، عوامل مدیریتی که قابلیت دستکاری توسط مدیران را دارند، در ایجاد یا حفظ هویت هواداران تیم ورزشی حرفه‌ای مؤثرند. وی در مدل مفهومی خود عواملی را که در ۱۲ زیرشاخه ارائه شده بودند، به ۵ جنبه اصلی طبقه‌بندی کرد: عوامل سازمانی، عوامل جذب‌کننده، عوامل وابسته، رسانه‌ها، و عوامل سنتی. براساس نتایج آزمون‌های تجربی و تجزیه و تحلیل مدل ارائه شده، هویت تیمی به طور مستقیم تحت تأثیر عوامل مدیریتی قرار داشت (۱۳).

تریال^۲ و همکارانش (۲۰۰۳) ارتباط بین انگیزه شرکت در رویداد و هویت یابی با رویداد را بررسی

1. Chen J. L.
2. Trail Robinson, Dick, and Gillentine
3. Heere

موافق، بی‌نظر، مخالف، و خیلی مخالف» یا پاسخ‌های مشابه (خیلی زیاد تا خیلی کم) بودند.

الف) پابندی نظری به هویت دینی،

چهار شاخص فرعی را شامل می‌شد: ۱. علاقه‌مندی به اسلام و مذهب، ۲. بااهمیت تلقی کردن اسلام و ضرورت اطلاع از آن، ۳. احساس رنج از مخدوش شدن اسلام، و ۴. باور جایگاه والای اسلام در میان سایر مکاتب. هر کدام از این چهار شاخص نیز در قالب ۲۷ سؤال آزمون شدند. (برای مثال، اسلام مترقی‌ترین ادیان است و برای سعادت تمام بشر کافی است).

ب) پابندی عملی به هویت دینی، شامل

سه شاخص فرعی بود: ۱. عضویت و مشارکت در گروه‌ها و مراسم مناسک مذهبی، ۲. پابندی به مقررات و احکام مذهبی، و ۳. تلاش برای فراگیری جوانب گوناگون مذهب. شاخص‌های یاد شده نیز در قالب ۲۸ سؤال آزمون شدند. (مانند، مواقعی که گرفتاری انسان زیاد باشد، می‌شود روزه نگرفت و بعداً آن را قضا کرد).

ج) پابندی نظری به هویت ملی، چهار

شاخص فرعی را شامل می‌شد: ۱. علاقه‌مندی به ملیت ایرانی، ۲. بااهمیت تلقی کردن آداب و رسوم ملی و ضرورت اطلاع از آن، ۳. احساس بیزاری از مخدوش شدن ملیت ایرانی، و ۴. باور جایگاه والای ملیت ایرانی. هر کدام از این چهار شاخص نیز در قالب ۲۵ سؤال آزمون شدند. (برای مثال، چقدر علاقه‌مندید ایران هر سال در مسابقات علمی دنیا رتبه اول را به‌دست آورد؟)

د) پابندی عملی به هویت ملی، شامل

سه شاخص فرعی بود: ۱. عضویت و مشارکت

ذاتی بسترسازی برای هویت‌یابی جوان در اجتماع را با توجه به جذابیت‌های متناسب با مقتضیات جوانی برعهده دارد. حال در میان مسائل و مباحث مختلفی که در جوامع بر هویت دینی و ملی جوانان اثرگذارند، وضعیت هویت دینی و ملی جوانانی که ورزش غالب اوقات فراغت آنان است و موجبات الگوپذیری رفتاری و اجتماعی را برای جوان باعث گردیده چگونه است؟ چه عواملی در تقویت هویت جوانان ورزشکار برجسته است؟ آیا ورزش در شکل‌دهی هویت دینی و ملی جوانان اثرگذار است؟ بنابراین، محققان این پژوهش به تبیین مقوله مهم «هویت» پرداخته‌اند و قابلیت فعالیت‌های ورزشی در بسترسازی اجتماعی و امکان نقش‌آفرینی رشته‌های ورزشی در شکل‌گیری هویت دینی و ملی جوانان ورزشی را می‌سنجند.

روش‌شناسی

این پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی است. ابزار مورد استفاده پرسشنامه محقق‌ساخته بود، حاوی ۱۰۲ سؤال و هویت افراد را در دو بعد دینی و ملی ارزیابی می‌کرد. این پرسشنامه بر پایه پرسشنامه پژوهش آخوندی (۱۳۸۳) با عنوان «هویت ملی و دینی جوانان» تهیه و به کار گرفته شد (۱).

در این پرسشنامه، هویت دینی و هویت ملی هر یک به دو شاخص اصلی پابندی نظری و پابندی عملی تقسیم شدند که هر کدام نیز به نوبه خود چند شاخص فرعی را شامل می‌شدند. این شاخص‌های فرعی هر یک در قالب سؤالاتی قابل‌سنجش در پرسشنامه گنجانده شد که بیشتر سؤالات به صورت پنج‌گزینه‌ای و با پاسخ‌هایی مانند «خیلی موافق،

تصادفی و برحسب جدول کرجی و مورگان، ۲۵۰ ورزشکار فوتبالیست انتخاب شدند که از این تعداد ۱۳ پرسشنامه به علت نقص اطلاعات کنار گذاشته شد. در گروه کشتی گیران، نمونه برابر جامعه انتخاب شد و تمامی افراد شرکت کننده پرسشنامه را تحویل گرفتند. در نهایت تعداد ۱۲۹ پرسشنامه سالم تحویل محققان شد و جداگانه ارزیابی شدند. در مجموع، تعداد افراد نمونه ۳۶۶ نفر بود.

از آمار توصیفی به منظور طبقه بندی نمرات خام، طراحی جدول، توزیع فراوانی، و محاسبه شاخص های پراکنندگی نظیر میانگین و انحراف معیار و واریانس استفاده شد. سپس، با استفاده از آمار استنباطی و از طریق آزمون های t تک گروهی^۱ و t مستقل^۲ تجزیه و تحلیل داده ها انجام گرفت.

یافته ها

در ابتدای این بخش مروری بر ویژگی های جمعیت شناختی افراد نمونه خواهیم داشت. درصد و تعداد افراد نمونه بر حسب وضعیت سنی در هر یک از گروه های ورزشی موجود در پژوهش در جدول ۱ آمده است. همچنین، وضعیت تحصیلی افراد نمونه در شکل ۱ نشان داده شده است.

در گروه ها و مراسم ملی، ۲. پابندی به مقررات و احکام مذهبی، و ۳. تلاش برای آشنایی با مروجان هویت ملی و آثارشان. شاخص های یاد شده نیز در قالب ۲۲ سؤال آزمون شدند. (مانند، حاضر بی هیچ چشم داشت مادی فقط برای دفاع از اسلام و خاک کشورم به جنگ علیه مهاجم بروم.)

برای تعیین روایی، پرسشنامه بین صاحب نظران و اساتید دانشگاه در رشته های مدیریت ورزشی و علوم اجتماعی توزیع شد و روایی پرسشنامه تأیید گردید. برای تعیین پایایی، پرسشنامه به صورت آزمایشی بین افراد نمونه توزیع شد و میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۸۹ به دست آمد که می توان گفت پایایی بالایی است.

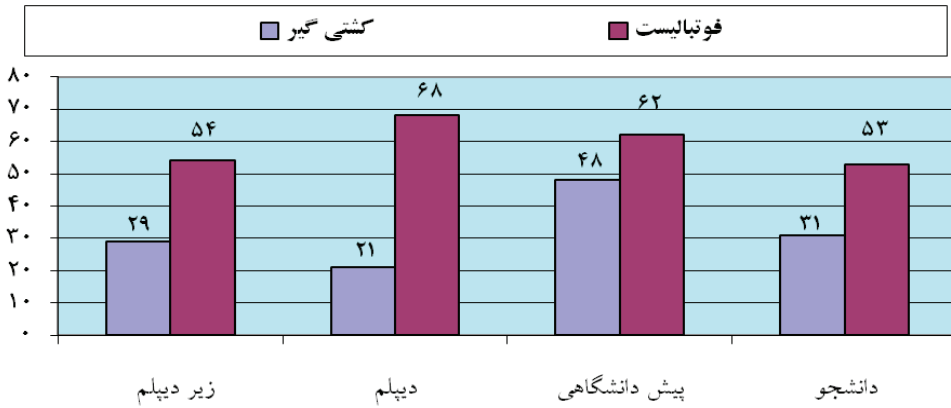
جامعه مورد بررسی در این پژوهش، تمامی ورزشکاران جوان رشته های کشتی و فوتبال شهر تهران در محدوده سنی ۱۷ تا ۲۱ سال بودند که در مسابقات جوانان سال ۱۳۸۶ شرکت داشتند. از میان ورزشکاران فوتبالیستی که در قالب ۳۲ تیم در مسابقات انتخابی جوانان شهر تهران حضور یافته بودند حدود ۸۰۰ نفر و از میان کشتی گیران شرکت کننده در مسابقات انتخابی شهر تهران، حدود ۱۶۶ نفر مشارکت کردند. با استفاده از روش نمونه گیری

جدول ۱. درصد و تعداد افراد نمونه بر حسب وضعیت سنی

گروه ها	سال ۱۷		سال ۱۸		سال ۱۹		سال ۲۰		سال ۲۱	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
فوتبالیست	۲۶	۲۰/۱۵	۳۲	۲۴/۸۰	۲۷	۲۰/۹۳	۲۴	۱۸/۶۰	۲۰	۱۵/۵۰
کشتی گیر	۴۱	۱۷/۲۹	۴۶	۱۹/۴۰	۶۱	۲۵/۷۳	۵۱	۲۱/۵۱	۳۸	۱۶/۰۳
مجموع	۶۷	۱۸/۳۰	۷۸	۲۱/۳۱	۸۸	۲۴/۰۴	۷۵	۲۰/۴۹	۵۸	۱۵/۸۴

1. One sample t-test

2. Independent t-test

شکل ۱. وضعیت تحصیلی افراد در دو گروه فوتبالیست و کشتی گیر

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی پایبندی نظری و عملی در هویت دینی و ملی افراد نمونه

انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه‌ها	رشته فوتبال
۰/۴۸	۲/۹۲	۲۳۷	متغیر نظری هویت دینی	
۰/۵۲	۲/۶۶	۲۳۷	متغیر عملی هویت دینی	
۰/۴۲	۱/۸۵	۲۳۷	متغیر نظری هویت ملی	
۰/۵۷	۱/۴۲	۲۳۷	متغیر عملی هویت ملی	
۰/۶۵	۲/۹۷	۱۲۹	متغیر نظری هویت دینی	رشته کشتی
۰/۴۹	۲/۷۳	۱۲۹	متغیر عملی هویت دینی	
۰/۴۰	۱/۸۶	۱۲۹	متغیر نظری هویت ملی	
۰/۶۷	۱/۶۶	۱۲۹	متغیر عملی هویت ملی	

دینی و ملی در ورزشکاران جوان رشته‌های کشتی و فوتبال، با استفاده از آزمون t تک گروهی بررسی شد. همان‌طور که در جدول ۳ می‌بینید، با سطح اطمینان ۹۹٪، می‌توان گفت که پایبندی نظری به هویت دینی در ورزشکاران جوان رشته کشتی کمتر از حد متوسط، پایبندی عملی به هویت دینی در حد

جدول ۲ شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های نظری و عملی هویت دینی و ملی از قبیل تعداد افراد نمونه، میانگین، و انحراف معیار را در هر گروه نشان می‌دهد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

الف) وضعیت پایبندی نظری و عملی به هویت

به هویت دینی و ملی در ورزشکاران جوان رشته‌های فوتبال و کشتی، از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

با توجه به جدول ۲ و ۴، اگرچه میانگین پایبندی نظری به هویت دینی ($2/97 \pm 0/65$) و پایبندی نظری به هویت ملی ($1/86 \pm 0/40$) در ورزشکاران جوان رشته کشتی از ورزشکاران جوان رشته فوتبال ($2/92 \pm 0/48$ و $1/85 \pm 0/42$) بیشتر است، ولی نمی‌توان گفت که متغیر رشته ورزشی (کشتی یا فوتبال) بر پایبندی نظری افراد به هویت دینی یا ملی ($p=0/59$) و ملی ($p=0/90$) تأثیر دارد و تفاوت

کمتر از متوسط، پایبندی نظری به هویت ملی در حد ضعیف، و پایبندی عملی به هویت ملی در این گروه از ورزشکاران نیز کمتر از متوسط و در حد ضعیف ارزیابی شد. همچنین، در سطح $0/01 < \alpha$ ، پایبندی نظری به هویت دینی در ورزشکاران جوان رشته فوتبال کمتر از حد متوسط، پایبندی نظری به هویت دینی نزدیک به متوسط، پایبندی عملی به هویت دینی کمتر از متوسط و در حد ضعیف، و پایبندی نظری به هویت ملی در این گروه از ورزشکاران در حد ضعیف بوده است.

(ب) برای مقایسه وضیعت پایبندی نظری و عملی

جدول ۳. نتایج آزمون t تک‌گروهی در ورزشکاران جوان رشته‌های کشتی و فوتبال

سطح معناداری	درجه آزادی	میزان t	نام متغیر	
۰/۰۰۰	۱۲۸	۳۷/۰۱	پایبندی نظری به هویت دینی	رشته کشتی
۰/۰۰۰	۱۲۸	۳۰/۴۱	پایبندی عملی به هویت دینی	
۰/۰۰۰	۱۲۸	۳۰/۹۵	پایبندی نظری به هویت ملی	
۰/۰۰۰	۱۲۸	۱۶/۵۸	پایبندی عملی به هویت ملی	
۰/۰۰۰	۲۳۶	۵۳/۳۸	پایبندی نظری به هویت دینی	رشته فوتبال
۰/۰۰۰	۲۳۶	۴۴/۲۱	پایبندی عملی به هویت دینی	
۰/۰۰۰	۲۳۶	۳۸/۷۶	پایبندی نظری به هویت ملی	
۰/۰۰۰	۲۳۶	۲۱/۹۱	پایبندی عملی به هویت ملی	

جدول ۴. مقایسه پایبندی نظری و عملی به هویت دینی و ملی در دو گروه نمونه

سطح معناداری	df	t	Sig	F	متغیر
۰/۵۹	۳۶۷	۰/۵۳	۰/۰۸	۳/۰۰	پایبندی نظری به هویت دینی
۰/۴۶	۳۶۷	۰/۷۳	۰/۲۰	۱/۶۱	پایبندی عملی به هویت دینی
۰/۹۰	۳۶۷	۰/۱۲	۰/۷۲	۰/۱۲	پایبندی نظری به هویت ملی
۰/۰۴	۳۶۷	۲/۰۷	۰/۱۴	۲/۴۹	پایبندی عملی به هویت ملی

در جایگاه واقعی و متناسب با واقعیت‌ها و نیازهای اساسی جوان، به طوری که برای جوان قابل افتخار باشد و بداند سعادت واقعی او در گرو شناخت و پایبندی به دستورات دین مبین اسلام است.

یکی از دلایل احتمالی دیگر در ضعیف بودن پایبندی جوانان به هویت دینی، متغیر سن و سطح تحصیلات کم نمونه‌های آماری است، چرا که طبق نظر محققان، دوره سنی مورد نظر (۱۷-۲۱ سال) دوره سنی هویت‌یابی و تثبیت شخصیت است (۱). البته، بر اساس مشخصات فردی و مجرد افراد نمونه، احتمالاً خانواده‌ها در ارتقای دین‌مداری فرزندان و شرکت خانوادگی در اماکن مذهبی و نیز ترغیب جوانان خود به انجام مناسک دینی و تعمیق باورها و اعتقادات مذهبی یا عدم حضور و مشارکتشان در تشکل‌ها و محافل دینی، نقش آفرینی ضعیفی داشته‌اند (۱۶).

همچنین، بی‌توجهی خود جوانان به فراگیری احکام صحیح و ضعف در انجام فرامین اساسی اسلام در انظار عمومی نشان از کم‌رنگی امر به معروف و نهی از منکر در میادین و مجامع تربیتی ورزشکاران و الگوهای ورزشی است که انجام آن از مربیانی که ارتباط گسترده‌تری با جوانان دارند انتظار می‌رود. همچنین، احتمالاً از دلایل ضعف جوانان در بعد نظری هویت دینی این است که مناسک، باورها، و احساسات دینی مورد نظر در پرسشنامه، نمود رفتاری ندارند و کمتر در اعمال معمول آن‌ها تجلی می‌یابند (۱).

بررسی هویت ملی جوانان ورزشکار رشته فوتبال و کشتی

بررسی میزان هویت ملی کشتی‌گیران و

معناداری بین میانگین‌های دو گروه وجود ندارد. همچنین، علی‌رغم برتری ورزشکاران جوان رشته کشتی در پایبندی عملی به هویت دینی ($2/73 \pm 0/49$) و نسبت به ورزشکاران جوان رشته فوتبال ($2/66 \pm 0/52$) تفاوت معناداری بین میانگین‌های دو گروه وجود ندارد ($p=0/46$) و نمی‌توان گفت متغیر رشته ورزشی (کشتی یا فوتبال) بر میزان پایبندی عملی افراد به هویت دینی تأثیرگذار است. ولی مشاهده شد، بین میانگین پایبندی عملی به هویت ملی در ورزشکاران جوان رشته کشتی ($1/66 \pm 0/67$) و ورزشکاران جوان رشته فوتبال ($1/42 \pm 0/57$) تفاوت معناداری وجود دارد ($p=0/04$)، و متغیر رشته ورزشی توانسته بر میزان پایبندی عملی افراد به هویت ملی تأثیرگذار باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی هویت دینی و ملی ورزشکاران جوان و برگزیده شهر تهران در رشته‌های کشتی و فوتبال پرداخته و مؤلفه‌های پایبندی نظری و عملی هر یک از افراد نمونه را بررسی، ارزیابی، و مقایسه کرده است.

بررسی هویت دینی جوانان ورزشکار رشته فوتبال و کشتی

بررسی میزان هویت دینی کشتی‌گیران و فوتبالیست‌ها در دو مؤلفه نظری و عملی، نشان داد این میزان کمتر از متوسط است. از سوی دیگر، از نتایج تحقیقات انجام شده چنین برمی‌آید که نامتناسب یا نادرست بودن عملکرد متولیان فرهنگی و مذهبی نیز به طور محتمل بر کاهش پایبندی عملی به هویت دینی مؤثر بوده است، از جمله عدم معرفی دین

فرهنگ غرب باشد.

مقایسه پایبندی نظری و عملی به هویت دینی و ملی در دو گروه نمونه

با توجه به نتایج پژوهش، محقق دریافت متغیر رشته ورزشی (کشتی یا فوتبال) بر میزان پایبندی نظری و عملی افراد به هویت دینی تأثیر ندارد. احتمالاً می‌توان گفت کمی سطح سواد و به دنبال آن عدم مطالعه و جستار در کتب دینی و مشغلات ذهنی پیش روی آن‌ها و دلایلی که در بحث ضعف فوتبالیست‌ها در پایبندی به هویت دینی مطرح شد، به مقتضیات سنی نمونه‌ها مربوط بوده است و همان‌گونه که در پژوهش‌های دیگر نیز آمده با افزایش سن پایبندی نظری جوانان به هویت دینی بیشتر می‌شود (۱۱).

طبق نتایج به دست آمده از تحقیقات مختلف، خانواده هنوز پایگاه مهم درونی کردن ارزش‌ها، باورها، و مؤلفه‌های ملی و مذهبی است. اگر خانواده پای‌بند به هویت و ارزش‌های دینی باشد، احتمال ارتقای سطح پایبندی به هویت در جوانان نیز به دلیل فرصت شناخت بیشتر تقویت می‌شود (۱۸).

همچنین، با توجه به نتایج این تحقیق، نمی‌توان گفت که متغیر رشته ورزشی بر میزان پایبندی نظری افراد به هویت ملی تأثیر دارد. احتمالاً عدم تعامل مستمر اعضای گروه مرجع و اثرگذار با گروه‌های پای‌بند به ارزش‌ها و عدم پایبندی و ترغیب به پایبندی در باورها و ارزش‌های اخلاقی و ملی از عمده‌ترین دلایل قابل بحث در این زمینه‌اند (۱۰، ۱۷).

بنا بر نتایج حاصل از این پژوهش، متغیر رشته ورزشی (کشتی یا فوتبال) بر میزان پایبندی عملی افراد به هویت ملی تأثیر دارد و تفاوت معناداری

فوتبالیست‌ها در دو مؤلفه نظری و عملی نشان داد این میزان کمتر از حد متوسط و در حد ضعیف است. در نتایج تحقیقات بررسی شده، مطرح شده بود که هرچه میزان مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های غیردرسی مانند فعالیت‌های محلی و مساجد، و مدرسه و بسیج بیشتر باشد، بحران هویت کاهش می‌یابد (۳). لذا، بر اساس نحوه پاسخگویی جوانان به سؤالات می‌توان احتمال داد زمینه و یا تمایل ایشان به مشارکت و فعالیت‌هایی از این قبیل بسیار ضعیف باشد.

اگر از دیدگاه فرهنگی بررسی کنیم، احتمال می‌رود اشاعه گسترده نمادها و الگوهای بیگانه در تضعیف احساس نیاز و عطش جوانان به شناخت و افتخار به نمادهای هویت ایرانی اثرگذار بوده است و شاهدیم جوانان ورزشکار اطلاع چندانی از تاریخ، پیشینه، و افتخارات ملی و کشوری خود ندارند، و با وجود تدریس این مطالب در دروس رسمی، چنین پیشینه تاریخی و قابل افتخاری را به خاطر نمی‌آورند.

بر پایه تحقیقات صورت گرفته، احتمال می‌رود نقش رسانه‌ها در جلوه‌گری نمادهای بیگانه چنانکه هویت غرب و شرق را تفوق بخشند و در راستای الگوسازی شخصیت‌ها و ورزشکاران دنیای مادی‌گرای غرب حرکت نمایند، در کاهش شدید پایبندی جوانان به هویت ملی مؤثر باشند (۱، ۱۸). همچنین، با استنباط از تحقیقات انجام شده، می‌توان گفت احتمالاً یکی از دلایل ضعیف بودن این قشر از جوانان در بعد هویت ملی، احساس حقارت در برابر بیگانگان و عدم رضایت از فوتبالیست ایرانی بودن و مجذوب بودن نسبت به بازیکنان درجه یک

عملکرد جوانان دارد، همچنین با توجه به بررسی تحول مدل‌های هویتی، افزایش سال‌های تحصیل در دانشگاه، و کاهش منزلت هویتی دنباله‌رو، این تحقیق نتایج پژوهش‌های فالک (۲۰۰۵) و اخوان (۱۳۸۳) را تأیید می‌کند (۳، ۱۴).

در مجموع، با توجه به نتایج تحقیق، چنین پیشنهاد می‌شود که از آنجا که کشتی و فوتبال جزو ورزش‌های پر مخاطب و تأثیر گذارند و سهم بسزایی از جامعه ورزشی کشور را به خود اختصاص داده‌اند، بدیهی است توجه مسئولان امر علاوه بر توسعه زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی برای ارتقای مدل آوری، بیشتر به نقش هویتی و سازندگی شخصیتی و پرورشی آن جلب می‌شود. همچنین، لازم است اهتمام بیشتری بر نظارت و کنترل کامل بر فعالیت گروه‌های مرجع در میدانی ورزشی، از جمله مربیان و ورزشکاران، صورت پذیرد.

مشاهدات نشان دادند با افزایش سن، مؤلفه‌های هویتی جوان قوی‌تر شکل می‌گیرد، لذا به خانواده‌ها (به عنوان مهم‌ترین گروه جامعه‌پذیر) توصیه می‌شود علاوه بر فراهم آوردن زمینه‌های رشد و اعتلای ابعاد هویتی فرزندان، اقتضائات سنی او را نیز در نظر گیرند. همچنین، به خانواده‌ها توصیه می‌شود از شرکت فرزندان خود در گروه‌های مناسب همسالان از قبیل تیم‌های ورزشی محلی استقبال کنند، زیرا یکی از راه‌های ارتقای بُعد اجتماعی هویت ملی نوجوانان و جوانان ایجاد ارتباطات گسترده اجتماعی و تأثیرات گروه همسالان است.

بین میانگین ورزشکاران جوان رشته کشتی و ورزشکاران جوان رشته فوتبال به دست آمد. از مهم‌ترین عوامل گرایش به هویت ملی، می‌توان از موفقیت‌های اجتماعی در پایگاه‌های اجتماعی نام برد. باشگاه مهم‌ترین نهاد تربیت ورزشکاران و الگوهای ورزشی و قهرمانی در کشور ما محسوب می‌شود که ضعف یا تقویت عناصر تربیتی و ورزشی آن به طور حتم در کاهش یا افزایش ابعاد هویتی مؤثر خواهد بود (۱). دیگر عواملی که در ایجاد تفاوت معنادار در میزان پابندی عملی افراد نمونه به هویت ملی مؤثرند عبارت‌اند از سطح ارزش‌مداری و اخلاق‌مداری بیشتر در آداب و قوانین رشته کشتی، نوع تعامل مربیان، پیشینه تاریخی، و شخصیت‌های پرورش یافته و الگوهای معاصر و کهن برآمده از رشته کشتی و حماسه‌آفرینی‌هایی که بزرگان آن رشته در طول تاریخ در دفاع از مؤلفه‌های هویت ایرانی داشته‌اند (۷).

این پژوهش از نظر میزان پابندی مذهبی و بحران هویت و نتایج به دست آمده، با نتایج پژوهش‌های لالی (۲۰۰۶) و شاه‌رخ (۱۳۸۲) همخوانی دارد. همچنین، با توجه به نتایج تحقیقات شکرایی (۱۳۸۰) و آخوندی (۱۳۸۳) که مؤید این مطلب بود که تعارض بین خانواده و فرزندان، مانع از ارتقای ارزش‌های دینی است، نتایج پژوهش حاضر نیز این یافته‌ها را تأیید می‌کند (۱، ۸، ۹، ۱۶).

با توجه به اینکه شرکت والدین در مراسم و تکالیف دینی نقش اثرگذاری در باورها و

منابع

۱. آخوندی، محمد باقر، ۱۳۸۳، هویت ملی - مذهبی جوانان، دفتر تبلیغات اسلامی، مشهد.
۲. احمدی، سیروس، ۱۳۸۶، بررسی آثار نتایج تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی ۲۰۰۶ بر هویت ملی شهروندان، المپیک، سال پانزدهم، شماره ۳۷، ص ۹۲.
۳. اخوان، لیلا، ۱۳۸۳، بررسی عوامل فردی- اجتماعی مؤثر بر شکل گیری هویت نوجوان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
۴. امیرتاش، علی محمد، سبحانی نژاد، مهدی؛ عابدی، احمد، ۱۳۸۵، مقایسه رشد اجتماعی دانش آموزان پسر ورزشکار و غیرورزشکار دوره راهنمایی تحصیلی، المپیک، سال چهاردهم، شماره ۳۴، ص ۵۵.
۵. امینی شوستری، حجت الله، ۱۳۸۴، بررسی و مقایسه عزت نفس در دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز.
۶. خواجوی، داریوش؛ کاشف، مجید، ۱۳۸۵، بررسی روش برگزاری مسابقات مدرسه قهرمان از دیدگاه کارشناسان، مدیران مدارس و مربیان استان های موفق و ناموفق، المپیک، سال چهاردهم، شماره ۳۶، ص ۲۶.
۷. رشیدپور، مجید، ۱۳۸۱، هویت یابی جوانان، نشر پیوند، تهران.
۸. شاهرخی آراء، فاطمه، ۱۳۸۲، بررسی هویت ملی جوانان شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال.
۹. شکرایی، زهرا، ۱۳۸۰، بررسی و مقایسه پایگاه های هویت در میان دختران و پسران دانشجو، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
۱۰. عبداللهی، محمد، حسین بر، محمد عثمان، ۱۳۸۱، گرایش دانشجویان بلوچ به هویت ملی در ایران، مجله جامعه شناسی ایران، دوره چهارم، شماره ۳، ص ۱۰۱-۱۲۶.
۱۱. علیخانی، علی اکبر، ۱۳۸۳، مبانی نظری هویت و بحران هویت، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی، تهران.
۱۲. فشی، هوشیار، ۱۳۷۹، بررسی و مقایسه تأثیر فعالیت های ورزشی (فوتبال و کشتی) بر کاهش سطح افسردگی دانش آموزان پسر مقطع متوسطه و عضو کانون پرورشی شهرستان کنگاور، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
13. Chen, J.L. (2007). *Managerial Factors Affecting Team Identification*. Unpublished doctoral dissertation. The Florida State University, Tallahassee, pp 15-25.
14. Falk, Gerhard (2006). "Football and American Identity". *The journal of American culture*.
15. Heere, B. (2005). *Internal and external group identities of a sport team: the development of a multi-dimensional team identity scale*. Unpublished doctoral dissertation. The Florida State University, Tallahassee, pp 19-37.
16. Lally, P. (2006). "Identity athletic retirement: A prospective study", *Journal of Law and Political Science*, No: 67.
17. Pallavi, Mishra (2006). «What Is National Identity?» *Desicritipcs.org*.
18. Shachar, B.; Brewer, B.; Cornelius, A. & Petitpas, A. (2004). "Career decision-making, athletic Identity, and adjustment difficulties among retired athletes: A comparison between coaches and noncoaches". *Kinesiologia Slovenica*, 10, 71-85.
19. Trail, G.T.; Robinson, M.J.; Dick, R.J. & Gillentine, A.J. (2003). "Motives and points of attachment: Fans versus spectators in intercollegiate athletics". *Sport Marketing Quarterly*, 12(4), 217-227.
20. Underwood, R.; Bond, E. & Baer, R. (2001). "Building service brands via social identity: lessons from the sports marketplaces". *Journal of Marketing Theory and Practice*, 9,1, 1-13.